

Kalkulator mechaniczny Curta

Paweł Borycki

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki
Uniwersytet Warszawski

22 stycznia 2015

Plan prezentacji

1. Historia kalkulatora Curta

- Curt Herzstark
- Projekt i produkcja kalkulatora

2. Konstrukcja kalkulatora

- Interfejs użytkownika
- Uzupełnieniowy bęben schodkowy
  - **Dopełnienia do 9**

3. Obliczenia na kalkulatorze

- Programowanie operacji
- Przykładowe obliczenia
  - **Dzielenie z resztą**
  - **Dzielenie dziesiętne**

Curt Herzstark

Curt Herzstark

- Curt Herzstark (1902 – 1988)
  - Urodzony w Wiedniu
  - Rodzina austriacko-żydowska
    - Rechenmaschinenwerk AUSTRIA Herzstark & Co.
    - Założona w 1905
    - Zatrudnienie od 1916
    - 1937 – prototyp czterofunkcyjnego kalkulatora Curta
    - Zmiana profilu produkcji w 1938
  - Patent schodkowego bębna
    - Niemcy – 1938
    - Podobieństwa do koła Leibniza
    - Dodawana liczba niezapominana
  - KL Buchenwald (1943 – 1945)
    - Praca w fabryce obozowej
    - Nowy projekt Curta
    - “Prezent dla Hitlera”

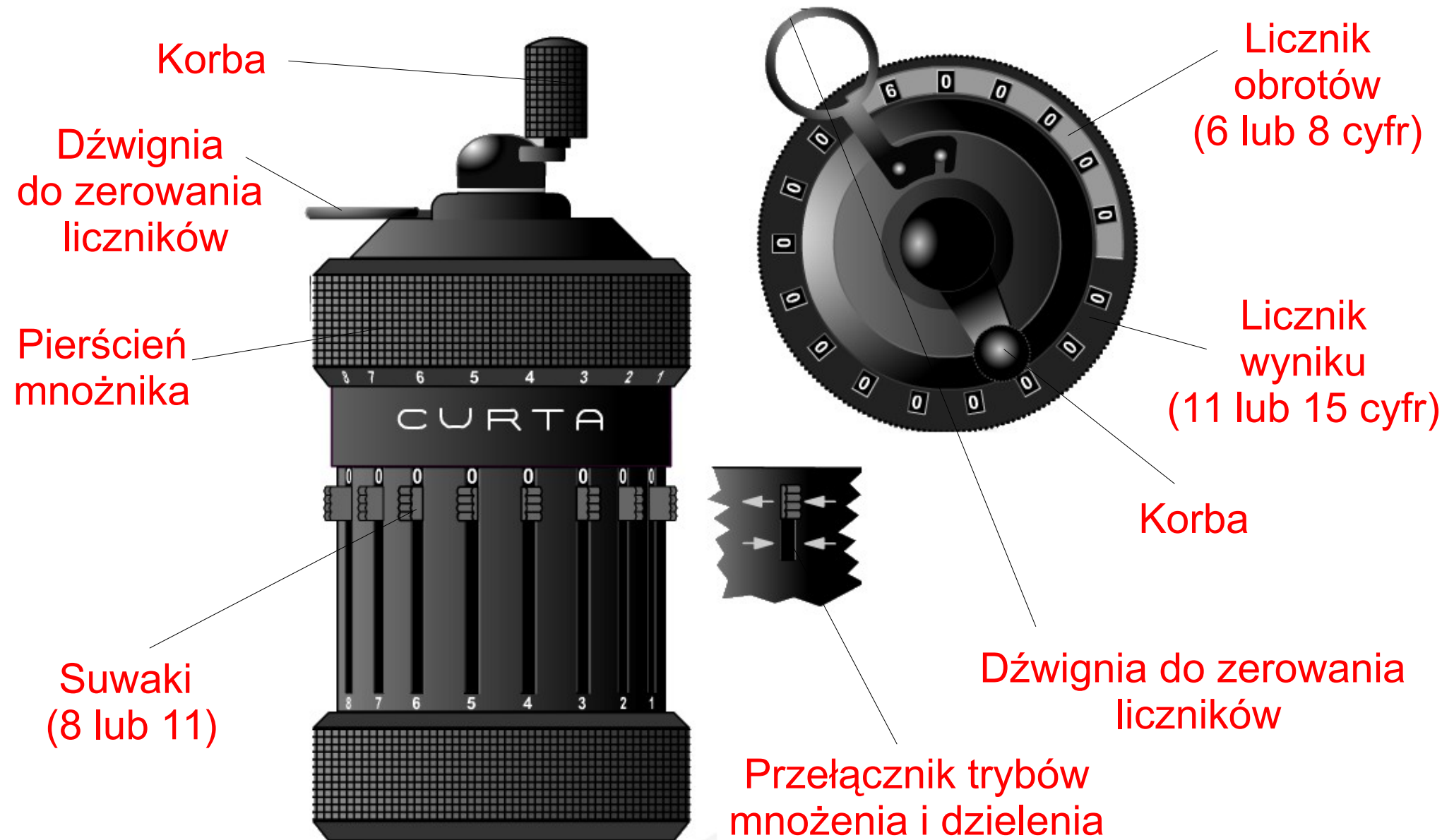
Curt Herzstark

- Działalność powojenna
  - Dyrektor Rheinmetall (1945)
    - **Trzy prototypy Curta**
    - **Strefa radziecka**
    - **Wyjazd do Wiednia**
  - Zaproszenie od Franciszka Józefa II do Liechtensteinu
  - Contina AG (1946 – 1966)
    - **Dyrektor techniczny**
    - **Model I (1947)**
    - **Model II (1954)**
    - **1951 – konflikt z udziałowcami**
    - **Zachowanie patentu**
    - **1966 – przejęcie przez Hilti**
    - **1972 – zakończenie produkcji Curta**
- 30 patentów w 14 krajach

**Prototypy Curta
(1945, 1945, 1937)**

Interfejs użytkownika

Budowa kalkulatora Curta

**Uzupełnieniowy
bęben schodkowy**

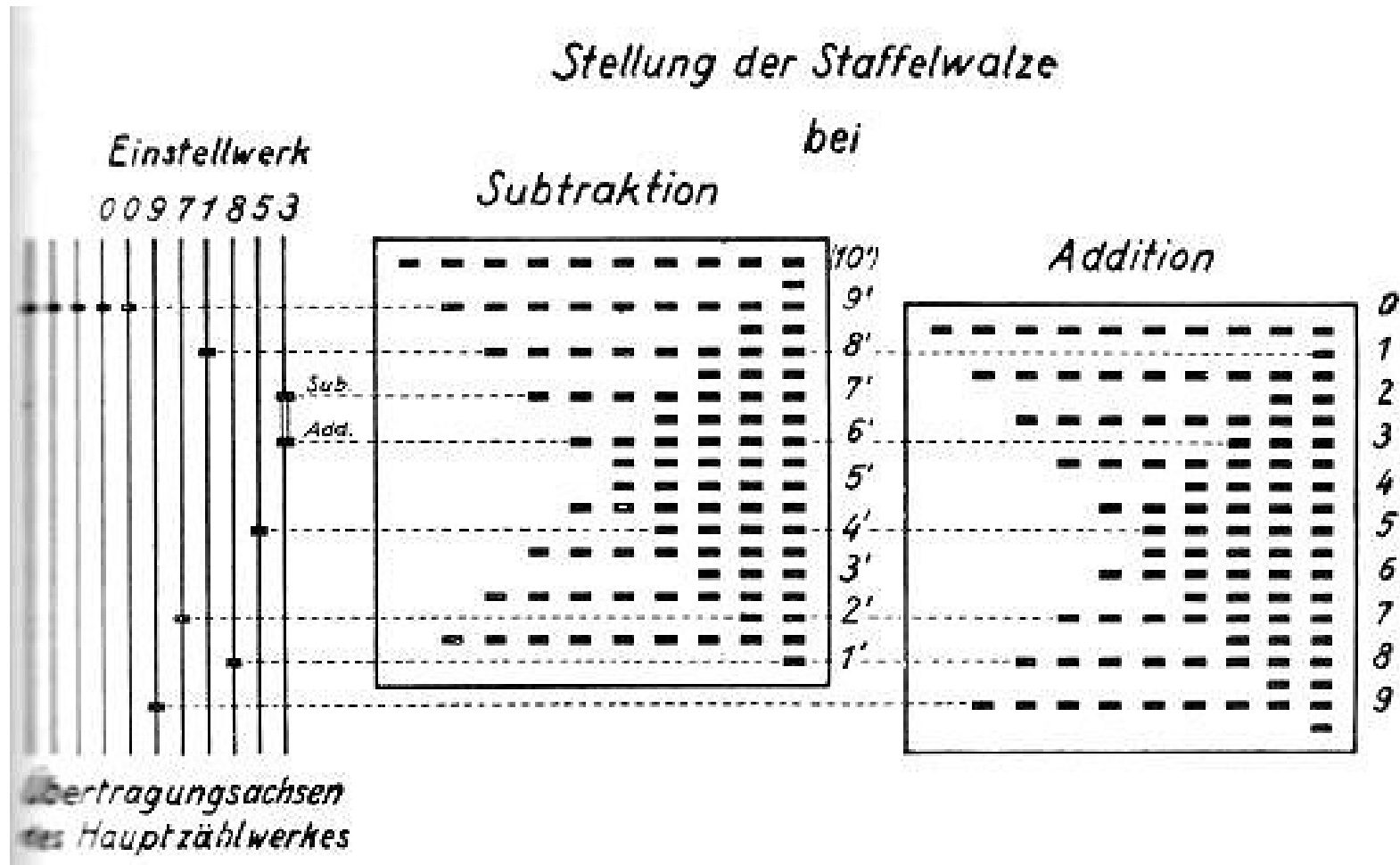
- Uzupełnieniowy bęben schodkowy
  - Podobieństwo do koła Leibniza
  - Dotychczasowe urządzenia
    - **Koło Leibniza lub pin-wheel**
  - Dopełnienia do 9
    - **Paskalina**
  - Operacja arytmetyczne
    - **Naprzemienne ząbkowanie odpowiadające liczbie i jej dopełnieniu do 9**
    - **Zastąpienie odejmowania dodawaniem dopełnienia**
  - **Patent w 1938 roku**

Dopełnienia do 9

- Przykład odejmowania ($219\ 875 - 5\ 789 = \dots$)
  - Curta I (11 cyfr wyniku)

Liczba	Wartość
a	00 000 219 875
b	00 000 005 789
comp(b)	99 999 994 210
a+comp(b)	100 000 214 085
$(a+\text{comp}(b))\%10^{11}+1$	00 000 214 086
a - b	00 000 214 086

Budowa kalkulatora Curta

**Realizacja dodawania i odejmowania
na uzupełnieniowym bębnie schodkowym**

Budowa kalkulatora Curta

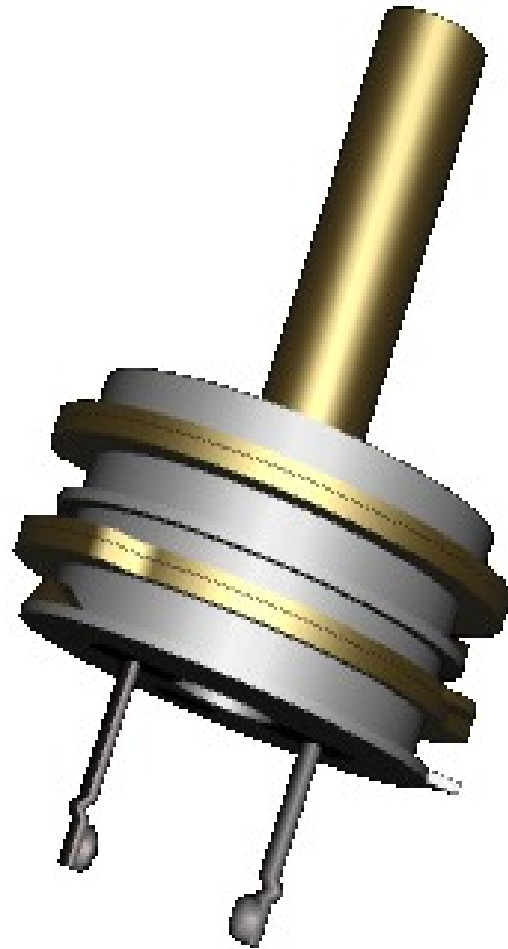
- Specjalna konstrukcja dla cyfry najmniej znaczącej
- Aktualizacja liczników

Przenoszenie cyfr z suwaków na bęben schodkowy

Budowa kalkulatora Curta

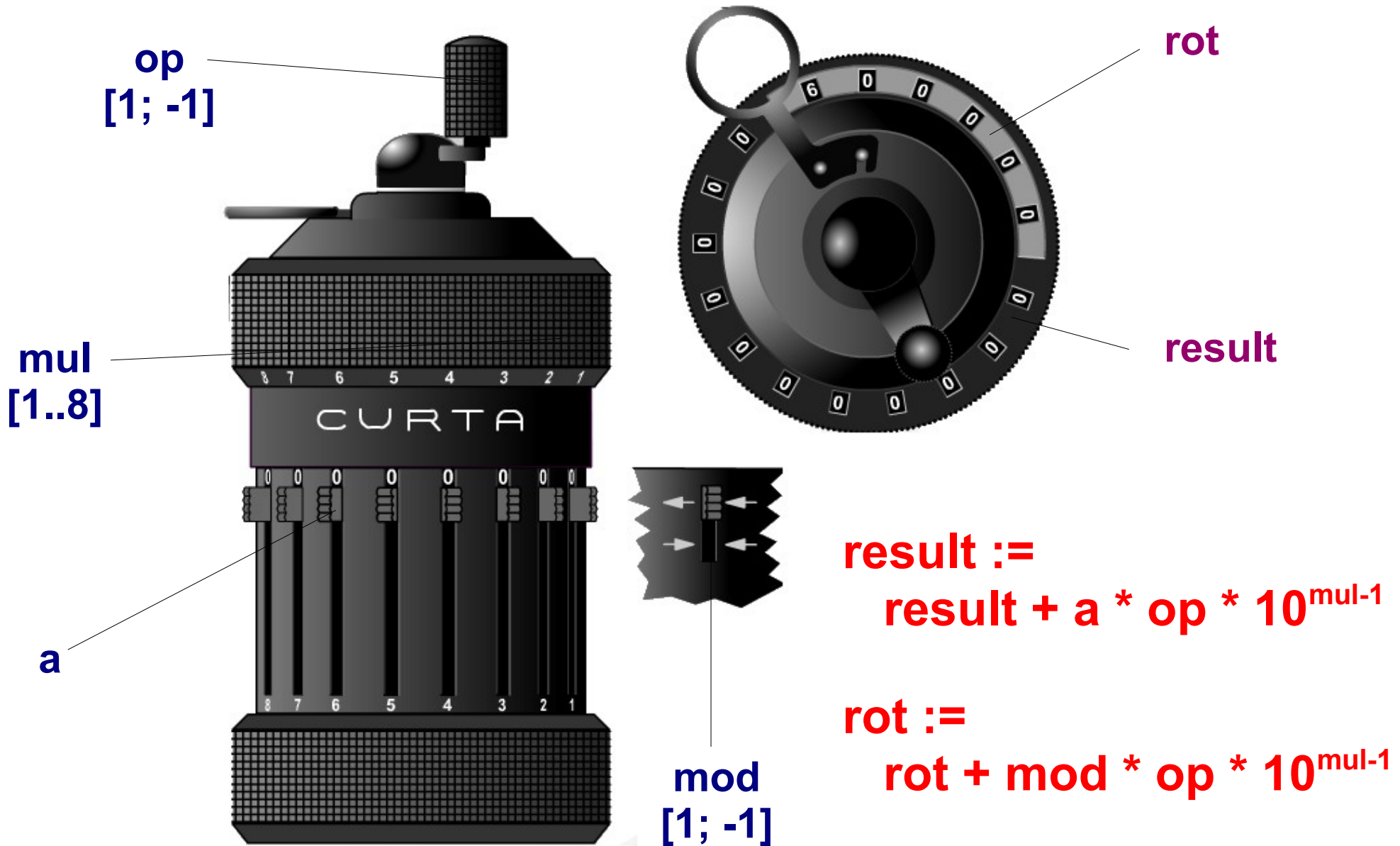

Pierścień mnożnika

- Obrót liczników względem bębna schodkowego
- Pozycje 1..6 odpowiadające mnożnikom 1..10⁵

Operacje matematyczne

Prowadzenie obliczeń

- Operacje matematyczne
  - Dodawanie
  - Odejmowanie
  - Mnożenie
  - Dzielenie
    - Reszta
    - Rozwinięcie dziesiętne
  - Potęgowanie
  - Pierwiastkowanie
  - Inne operacje

Dzielenie z resztą

- $110 / 15 = \dots$
  - Dodaj 110
    - **Result = 110**   **Rot = 1**
  - Wyzeruj licznik obrotów
    - **Result = 110**   **Rot = 0**
  - Dopóki ($\text{Result} > 15$) Odejmuj 15
    - **Result = 5**   **Rot = 7**

  - $110 / 15 = 7$
  - $110 \% 15 = 5$

Dzielenie dziesiętne

- $1729 / 12 = \dots$
  - Dodaj $12 \cdot 10^5$
    - **Result = $12 \cdot 10^5$**   **Rot = 10^5**
  - Dopóki ($\text{Result} < 1729 \cdot 10^3$) Dodawaj $12 \cdot 10^5$
    - **Result = $24 \cdot 10^5$**   **Rot = $2 \cdot 10^5$**
  - Jeśli ($\text{Result} > 1729 \cdot 10^3$) Odejmij $12 \cdot 10^5$
    - **Result = $12 \cdot 10^5$**   **Rot = 10^5**
  - Dopóki ($\text{Result} < 1729 \cdot 10^3$) Dodawaj $12 \cdot 10^4$
    - **Result = $180 \cdot 10^4$**   **Rot = $15 \cdot 10^4$**
  - Jeśli ($\text{Result} > 1729 \cdot 10^3$) Odejmij $12 \cdot 10^4$
    - **Result = $168 \cdot 10^4$**   **Rot = $14 \cdot 10^4$**
  - ...
    - **Result = 1728996**   **Rot = 144083**
  - $1729 / 12 = 144,083 + 0,0004/12 = 144,083(3)$
  - Ile razy 12 mieści się w $1729 \cdot 10^3$?

Kalkulator mechaniczny Curta

Dziękuję.